

Naj omenim še ostale predavatelje: Violetta Zentai, Margit Feischmidt, Zoltan Fejos, Eniko Magyari-Vincze in Miklos Vörös. Nekateri udeleženci in udeleženke smo prostovoljno predstavili svoje prispevke. Pohvaliti moram predvsem zelo prijazno in stimulatивно diskusijo, ki je potekala 20 minut ali več po vsaki 20-minutni predstavitvi in je bilo tako več možnosti za ustvarjalno izmenjavo, kot je običajno na kongresih.

Glede na kvaliteto predavanj lahko ugotovim, da so se ugotovitve o kulturni konstrukciji dihotomije zahod - vzhod na poletni šoli potrdile. Kvalitete predavanj ne bi mogli deliti na zahod - vzhod, vsekakor se ne bi dalo vzhoda stigmatizirati. Nasprotno, značilnost predavateljev iz srednje in vzhodne Evrope je bila, da so bili bolj pripravljeni kot na primer tisti iz Združenih držav Amerike in zahodne Evrope. Izjema je bil seveda direktor kulturnoantropološke šole Peter Niedermüller, ki je v začetku postavil zelo kvaliteten standard, ki pa ga na žalost drugi predavatelji in predavateljice ter udeleženci in udeleženke nismo dosegali. Poletna šola je bila zelo intenzivna, mislim, da bi jo bilo dobro razporediti na tri tedne. Seveda pa upam in želim, da se bo kdaj razvila v kulturnoantropološki oddelek na Srednje evropski univerzi v Budimpešti in bo tako začetek neke nove univerzitetne tradicije in kvalitete.

1 Podobno sem ugotavljala tudi sama, ko sem predstavila raziskavo o antropoloških vidikih begunstva v Sloveniji, ki jo delam za doktorsko dizertacijo in uporabila metaforo obredov prehoda za razumevne izkušnje liminalnosti v begunski situaciji v Sloveniji.

2 Begunske študije lahko služijo kot zgleden primer, saj že od nastanka discipline v osemdesetih letih uspešno kombinirajo teorijo in prakso, ki sta dopolnjujoči.

Inga Miklavčič Brezigar

LETNO POROČILO ETNOLOŠKEGA ODDELKA GORIŠKEGA MUZEJA ZA LETO 1997

Delo etnološkega oddelka Goriškega muzeja je v letu 1997 potekalo v znamenju rutinskega etnološkega in muzejskega dela ter raziskovalnega terenskega in arhivskega dela za bodočo razstavno in publicistično dejavnost, saj nam za obsežnejšo razstavno dejavnost niso bila odobrena denarna sredstva.

Za razstavo skrinj, predvideno v letu 1999, smo pripravili kataloški računalniški popis 65 skrinj iz depojev Goriškega muzeja, ki so trenutno v restavriranju.

Raziskovalna dejavnost etnološkega oddelka, ki poteka v zadnjih letih, obsega naslednje teme:

- pustovanja na Primorskem,
- muzealstvo na Primorskem,
- način življenja v vaseh ob meji - Robidišče,
- babištvo na Primorskem,
- spremembe načina življenja na Tolminskem in v Trent,
- etnološka podoba življenja na Primorskem po letu 1945,
- tradicionalna kultura Krasa,
- način življenja v goriških vaseh ob novi državni meji 1947-1949 ter
- način življenja prvih prebivalcev Nove Gorice 1949-1959.

V okviru raziskave pustnih običajev na severnem Primorskem že

več let potekajo redni terenski ogledi pustnega dogajanja in pogovori z organizatorji pustovanj (opravljeni so bili pogovori na Ligu in v Drežnici). Prizadevamo si, da bi za načrtovano zbirko in razstavo o različnih oblikah pustovanj ter tako tradicionalnih kot sodobnih pustnih običajih na severnem Primorskem pridobili zbirke kompletov pustne opreme in drug muzejski material.

Muzealstvo je na Primorskem po letu 1991 doživelo izjemen razmah. Na območju Goriškega muzeja je nastala vrsta novih muzejev in muzejskih zbirk različnih tipov, tako v pristojnosti in upravljanju javnih zavodov (npr. Triglavskega narodnega parka v Trenti) kot turističnih društev (Kobarid, Breginj) in zasebnikov. Pri vzpostavljanju muzejskih zbirk sodelujemo kot strokovni sodelavci. Ob tem seveda spremljamo razvoj muzejske dejavnosti ter vpliv muzeja ali muzejske zbirke v okolju, kjer nastane. V okviru te dejavnosti sta nastala članka o etnoloških zbirkah v muzejih na Tolminskem in o pomenu malih muzejev oziroma muzejskih zbirk za identiteto in turistično ponudbo posameznega območja.

V okviru predloga raziskave vasi ob meji na severnem Primorskem smo začeli s terenskim delom v Robidišču (intervjuji in pregled arhivskega gradiva).

Vzporedno je potekalo terensko in arhivsko delo (intervjuji, arhiv in pregled literature) pri raziskavi babištva na severnem Primorskem. Že vrsto let poteka tudi etnološko delo v dolini Trente in na Tolminskem. V okviru spremljanja načina življenja v dolini Trente sva z Ivom Saksido (POP TV in VITEL) v poletnih mesecih posnela gradivo za dokumentarni film o Trenti in Trentarjih. Skupaj s kolegico Darjo Skrt sva pripravili scenarij za dokumentarni film Tolminsko, ki je na natečaju RTV Ljubljana dobil odkupno nagrado.

V okviru redne etnološke publicistične dejavnosti pa sem v tem času pripravila prispevke o etnološki podobi severne Primorske in o obrtni na tem območju, sodelavka Darja Skrt pa za zbornik Primorska - 50 let prispevek o šegah in običajih.

V Goriškem muzeju smo z zbiranjem zgodovinskih in etnoloških predmetov iz bližnje preteklosti v okviru zgodovinskega in etnološkega oddelka začeli že pred leti. Vendar je zbiranje predvsem večjih etnoloških predmetov (npr. predmetov stanovanjske opreme) potekalo do neke mere naključno in nesistematično. Etnološka raziskava sodobnega načina življenja, to je načina življenja po letu 1945, je bila zastavljena s sondažno raziskavo, izvedeno za prispevek oziroma predavanje (Etno-grafski pregled povojnih dogodkov na Goriškem) za mednarodno konferenco zgodovinarjev ob obletnici priključitve Primorske k Sloveniji, ki je potekala v Kopru in Novi Gorici med 25. in 27. septembrom 1997. Nadaljevala se je s pripravo gradiva za razstavo z naslovom Spomini naše mladosti, ki je bila v Goriškem muzeju na gradu Kromberk odprta aprila 1998.

Sodelavec Andrej Malnič je svojo raziskovalno dejavnost na Krasu realiziral s postavitvijo istoimenske razstave v Slovenskem domu na Dunaju, ki je po vrnitvi v sklopu prireditve ob Kraških dnevih gostovala v Štanjelu. Organiziral je tudi selitev razstave Vinarske podobe, postavljene v gradu Kromberk, na Dobrovo, kjer je bila predstavljena ob Prazniku češenj, nato pa je razstavo postavil še v razstavni galeriji dvorca Vogrsko.

Skupaj s sodelavcem, oblikovalcem Borisom Blaškom, sta v prostorih Osnovne šole Lokavec posta-čila razstavo Stare ceste in furmani, pripravila sta muzejski projekt za bodočo razstavo Vodni pogoni, ki naj bi bila v obnovljenem starem mlinu v Ajdovščini. Sodelovala pa sta tudi pri snovanju novega Lipicanskega muzeja v Lipici. S publicistom in zbirateljem Stanetom Bačarjem iz Ajdovščine pa je Andrej Malnič sodeloval tudi pri postavitvi razstave ob 124-letnici ustanovitve kmetijske šole na Slapu pri Vipavi, s sodelavko Natašo Nemeč pa pri predstavitvi knjige o opekarstvu na Goriškem *Il fuoco camina*, ki sta jo maja predstavila

na gradu Kromberk.

Raziskavo pomena vzpostavljanja nove državne meje med letoma 1947 in 1949 je s prispevkom ob 50-letnici priključitve Primorske predstavil Andrej Malnič na mednarodni konferenci zgodovinarjev septembra 1997.

Na etnološkem raziskovalnem področju, deluje tudi etnologinja Darja Skrt, čeprav je zaposlena na oddelku za dokumentacijo Goriškega muzeja. Strokovno zanimanje Darje Skrt je usmerjeno v vizualno raziskavo in dokumentacijo bodisi etnološke ali zgodovinske tematike. Tako je v letu 1997 z izdelavo dokumantarnega videofilma *Usode črnega neba* sodelovala pri pripravi razstave *Primorska 1918 - 1947*, v katerem je usode Slovencev pod fašističnim režimom interpretirala na zgodovinski in etnološki način, napisala je scenarij za zgodovinsko in etnološko predstavitev Idrije v dokumentarnem filmu *Med nebom in zemljo*. Idrija A.D. 2000 režiserja Francija Slaka in sodelovala pri snemanju. Vlogo avdiovizualne dokumentacije v muzejih je pri predstavitvah tovrstne dejavnosti poudarila tudi dr. Herte Maurer - Lausseger, in sicer v Goriški knjižnici ob projekciji dokumentarnega filma o opekarstvu (ob predstavitvi zbornika o opekarstvu "Il fuoco cammina") in v Slovenskem etnografskem muzeju, kjer sta z Nadjo Valentinčič pripravili projekcijo svojih dokumentarnih filmov z etnološko tematiko.

Janja Žagar

TKANI VZORCI EVROPE (O MEDNARODNEM PROJEKTU RAPHAEL "LINEN ON NET")

Evropski program Raphael spodbuja in finančno podpira mednarodne raziskave, ki se tako ali drugače ukvarjajo z zaščito premične in nepremične kulturne dediščine Evrope. Na razpis komisije omenjenega za programa v letu 1997 (za obdobje 1997 do 2000) se je odzval tudi Slovenski etnografski muzej, opogumljen s povabilom Italije, Finske in Švedske v skupni projekt z naslovom "Linen on Net - The Common roots of the European linen patterns". Med 511. projekti, ki so se prijaviли na enako razpisano temo (širših skupin je bilo pet), je bilo izbranih in finančno podprtih komaj 43, med njimi tudi naš.

Raziskava lanenih tkanin skozi tkalske vzorce v evropskih deželah naj bi dokazala vidik skupne evropske kulturne tradicije. Ker je prvi del projekta trajal komaj nekaj mesecev, smo izbor lanenih tkanin zožili le na lanene namizne prte. Evidentirani vzorci na starih tkaninah bi obenem postali bolj dostopni z gledovanju za sodobni tekstilni dizajn. Naš projekt je povezal različne institucije: izobraževalne, raziskovalne in muzejske.¹ Kljub temu sestava ni bila povsem uravnotežena, kar se je pri rezultatih izkazalo kot določena pomanjkljivost. Različni značaji institucij so namreč dajali prednost različnim ciljem, narekovali različne prioritete ciljev. Tako je bila pri ostalih partnerjih izrazito poudarjena didaktična plat projekta, kajti večji del raziskovalne skupine je profesionalno vezan na poučevanje ročnega tkanja.

V Slovenskem etnografskem muzeju smo se raziskave lotile Inja Smerdel, Ana Motnikar in Janja Žagar, vsaka pač iz nekoliko drugačnega zornega kota. Smerdelova se je - kot nekdanja kustodinja za ruralno gospodarstvo - lotila vprašanja kulture gojenja

lanu in tkalstva kot domače dejavnosti oz. panoge domače in profesionalne obrti, Motnikarjeva je ročno in računalniško zrisala nekatere tkane vzorce s predmetov iz zbirke SEM, napravila pa tudi nekaj računalniških simulacij tkalskih vzorcev iz tkalskih vzorčnih predlog. Zbrala je tudi podatke o tem, kako in kje se učenje ročnega tkanja vključuje v izobraževalne procese pri nas. Sama sem skušala z analizo predmetnega gradiva, obogateno s fragmentarno strokovno literaturo, ugotoviti tipe lanenih prtov na Slovenskem ter tipe vzorčnih lanenih tkanin, ki so jih na naših tleh izdelovali in uporabljali.

Simpozij kot ena od sklepnih oblik rezultatov je bil 18. 9. 1998 v finski mestu Hammenlinna. Takrat je bila tam odprta tudi skupna razstava vseh partnerskih držav, ki bo na ogled predvidoma do konca leta. Predstavljenih je bilo enajst študij o različnih vidikih lanenega tkalstva, ki nam (vsaj do neke mere) omogočajo primerjavo.² Simpozija se je udeležilo nekaj več kot osemdeset poslušalcev, večinoma muzealcev in učiteljc s področja ročnega tkanja ter oblikovanja tekstila.

Prispevki s simpozija bodo v celoti (v domačem jeziku avtorja in v angleščini) natisnjeni spomladi 1999 v Italiji. S tem bo zaključen prvi del skupnega projekta. Drugi del bo predvidoma končan do leta 2000. Čeprav bodo lanene tkanine tudi v bodoče ostale osrednja tema, pa se bo torišče raziskave verjetno premaknilo drugam. O tem pa kdaj drugič.

1 Iz Finske so sodelovali: The Craft Museum of Finland (Jyväskylä), Fredrika Wetterhoff Foundation, Research and Consultancy Co. Akatiimi, Finnish Craft Research Association in Hame Polytechnic Wetterhoff (Hammenlinna), ki je bil tudi koordinator projekta; Švedska: University of Uppsala, Dept. of Domestic Sciences, Uppsala; Italija: Fondazione Museo Carnico delle Arti Popolari, Tolmezzo, ki v svojem raziskovalnem okviru združuje tudi ljudi, zaposlene v izobraževalnih ustanovah (Istituto d'Arte "G.Sello", Udine). Iz Slovenije je bil k projektu povabljen le Slovenski etnografski muzej iz Ljubljane. Projekt je kot neke vrste centralno informativno telo na področju tekstila spremljala tudi ETN (European textile network).

2 Referate simpozija je v glavnem mogoče razdeliti v omenjene tri skupine:

a: *splošni historično-kulturološki vidik lanu*:

Elsa Silpala: History of linen and linen models in Finland; Gian Paolo Gri: Linen and the classical tradition in Carnia; Giorgio Ferigo: A journey through the linen and hemp craftworks in Carnia; Inja Smerdel: The Slovene linen-making tradition.

b: *tehnični in oblikovni vidik lanenih tkanin*:

Seija Heinanen: The linen tablecloths of the textile collections of the craft museum of Finland; Margareta Nockert: Patterned linen in Sweden; Gina Morandini and Carmen Romeo: The textile collections of the Carnico Museum of Arts and Folk Traditions "Michele Gortani" in Tolmezzo (Italy); Janja Žagar: Images of linen fabrics in Slovenia.

c: *raziskovalni in izobraževalni vidik*:

Pirkko Anttila: Research of the linen textiles in Finland; Viola Germain: Education and Tradition; Ana Motnikar: The training of weavers in Slovenia.

Obiskovalcem simpozija je projekt in sodelavce predstavila koordinatorka projekta Anni Suni, ostale evropske projekte, vezane na lan in evropsko mrežo ljudi, ki se ukvarjajo s tekstilom, pa Beatrijs Sterk (European Textile Network and linen projects).

Vlasta Voda

ROŽNOV POD RADHOŠTÉM - ČEŠKI MUZEJ NA PROSTEM SKOZI ŠTUDENTSKE OČI

V Rožnov sva se pripeljala okrog osmih zvečer. Spet je bila na programu ista nadaljevanka, samo novi del. Poiskati sva morala kamp, postaviti šotor, skuhati špagete s paradiznikovo omako, obiskati sanitarije in si vedno znova želeli, da bi tudi za naju ostalo kaj tople vode. V nadaljevanjih se te stvari navadno uresničijo. Ne